

Herczeg Miklós

KELÉRTANMINISZTERIUM

Szigoruan titkos!

HOVVÁDELMI MINISZTERIUM

Érvényes: visszavonásig

001346/1989.

Készült: példányban 2 lap

Melléklet: 2 db, 2+3 lap

A Varsói Szerződés fejlesztésével összefüggő

időszervi kérdések

SZIGORUAN TITKOS!

Érv. idő: 2019. június 31.

Minősítette: Dr. Hellebrandt László
Beosztása: III. ny. ezredes

1989. 04. 23.

Minősítés titelszű:

I.

P. H.

* a levélkörben szereplő kérdések
44 és 45 lapon jelölve
hágy bekeresés

Hellebrandt László

Dr. Hellebrandt László

1. Értékeltségeink

A Varsói Szerződés teljesítése és betölti fő küldetését:
biztosítja tagjainak békéjét és biztonságát.

A VESZ geopolitikai helyzetünk döntő meghatározója.
Mindenekelőtt a Szovjetunióval való szövetségünkkel fakadó
olyan realitás, amely elválaszthatatlan a II. világháborút követő
nemzetségi fejlődéstől.

Egy a házánk ellen is irányuló kiterjedt európai konfliktus,
vagy azazal való fenyegetés esetén a VESZ olyan koalíciós katonai
garanciákat biztosít számunkra, amelyben a fő szövetséges
Szovjetunió elhárihatóatlan tömeges válaszosapásmérés és
elrettentő képességgel rendelkezik.

A Varsói Szerződés - megalakulásának körülményeikor csakugy, mint az ugynevezett "Brezsnyev-doktrina" időszakában később, a szövetség államaiban a kommunista pártok politikai hatalmának és a társadalmi status quo-nak is sajátos nemzetközi biztosítékait jelentette, ugy egy külső - mint egy belső, az uralkodó szocialista viszonyokat veszélyeztető radikális változtatásokkal szemben.

Tagságunk révén a semleges Ausztria és az el nem kötelezett Jugoszlávia mellett valamennyi többi szomszédunkkal a VSE-ben olyan közös szervezet tagjaként számolhatunk, mint külső biztosítékokkal, amelyekkel az általános feszültségeket és nemzetkülönbségeket szabályozott keretek között kezelhetjük. Szövetségi státuszunk kiszámíthatóbbá teszi közvetlen környezetünk reagálását dolgainkra, lojalitást, egyben toleránsabb viszonyt tétel fel és követel meg.

Az európai és a nemzetközi biztonságot érintő lényeges kérdésekről tagságunk révén biztosított a Szovjetunióval való konzultáció és tájékoztatás, amely meghatározó cselekvésünk orientálásához. Szövetségi kapcsolódásunk az átlagosnál magasabb informáltságot és informálódási lehetőséget biztosít a VSE országokban és velük együttműködve harmadik államokban.

A vódelni koalícióban való részvételünk szerényebb haderő fenntartását teszi lehetővé, a fegyverzetgyártás kooperációja és szabványosítása jelentős gazdaságossági tényező.

A VSE-nek az európai biztonság mellett kezdettől való elkötelezettsége széles teret nyitott az európai politika formálásában való részvételünkhez, kezdeményezéseink szélesebb

bázisra alapozásához, nyomatékosabbi tételéhez.

A VSZ fórumok kielégítő keretül szolgáltak ahhoz, hogy népköztársaságunk vezetése kifejtse felfogását partnereink előtt, szükség esetén pedig korrekciós kritikát gyakoroljon a szovjet vezetés felé.

2. Változások

A nemzetközi viszonyokban a konfrontáció fokozatos ellehetetlenülése, a kooperáció térnyerése a társadalmi rendszerek viszonyában a főlényszerzés és befolyásolás gazdasági eszközeit állította előtérbe, a konfrontáció kurzusát pedig főként a gazdasági rivalizálás váltja fel. Ez a katonai-politikai koalíció fő funkcióinak térvesztését hozta.

Az enyhülés nyomán a katonai szembenállás mérséklődésével, a bizalom erősödésével, a politika, a kooperáció prioritása egyértelművé vált: a VSZ-ben is fokozatosan háttérbe szorult a katonai tényező, s előtérbe kerülnek a politikai aspektusok. A helsinki folyamat kibontakozása, a politikai szféra térnyerése a tagállamok közötti kapcsolatokban is napirendre tűzte a politikai együttműködési mechanizmus korszerűsítésének kérdéseit.

Főösulóban van az ellenségkép; a globális problémák növekedése miatt háttérbe szorultak az ideológikus külpolitikai doktrínák. Közben a helsinki folyamat keretében és a szovjet-amerikai kapcsolatokban mind gyakorlatiasabban fogalmazódnak meg az együttműködés új és új normái - ezek a két katonai-politikai tömb között nagy várakozást gerjesztnek.

A politikai együttműködés igazán új dimenziói 1955-tel, az SZKP élén bekövetkezett változások nyomán tárultak fel. A szovjet külpolitikában végrehajtott fordulat, az új külpolitikai gondolkodás mód az egyetemes emberi érdekek középpontba állításával korrekciókat hozott a Varsói Szerződés nemzetközi irányvonalában, egyben módosított a szövetségben belüli normákon is.

Az új külpolitikai gondolkodás logikája diktálja, hogy a katonai szerberállítás csökkentése, a leszerelés kérdései mellett növekvő figyelmet kell szentelni az emberi jogok és humanitárius kapcsolatok, a gazdasági növekedés és együttműködés, az ökológiai biztonság feladataira.

A Szovjetunió külpolitikájával a részletekben is csztöző szolidaritást napjainkra mindinkább a tagországok nemzeti külpolitikai érdekein alapuló szintézis váltja fel.

Az egyes szocialista országokban kibontakozó reformok és az azokat kísérő politikai-felépítményi változások természetesen kihatnak a külpolitikára: a nemzeti sajátosságok, adottságok, érdekeltségek markánsabban fogalmazódnak meg. Növekszik a külpolitikai szféra demokratikus ellenőrzöttsége és nyitottsága; a társadalmak érdekeltsége többszintűvé, árnyaltabbá teszi azokat. Felértékelődnek az autonóm, szuverén, sajátosan nemzeti külpolitikai törekvések. A reformokat kísérő kritikai hullám újravizsgálja a korábbi időszak külkapcsolati modelljeit, amelyből nem marad ki a szocialista időszak interszocialista viszonyainak kritikája sem.

A Szovjetuniónak a Varsói Szerződéshez és tagországhoz való viszonyában a peresztrojka lényeges módosulást indukált. Miközben nem változott az a döntő elvárás, hogy a vele szomszédos kelet-európai országok a Szovjetunió irányába a legjobb viszonytal legyenek, (amelyhez a szövetségi kapcsolatok a legmegfelelőbbek), módosulóban van a kapcsolatok tartalma: a demokratizálás nyomán kiegészül a partnerséggel, az érdekek kölcsönös tiszteletével, a saját ut akceptálásával. Mindinkább képesek nélkülözni a tagországok külpolitikai törekvéseinek ideológikus megjelenítését, a sajátjukkal való részletekbe menő egyeztetését, összehangoltságát. Szovjet részről növekszik a széleskörű szerves kapcsolatok iránti igény, a sajátos tapasztalatok iránti érdeklődés. A döntő változás mégis a reformok sikerében való szovjet érdekeltségben jelentkezik.

A peresztrojkéval és a reformokkal a VSZ-en belüli nézetkülönbségek határvonala is áthelyeződik: míg korábban a szovjet külpolitikával szorosán szolidáris tagországok vonala és az attól való különbséget, távolságot hangsúlyozó rcsán külpolitika között húzódtott, addig mára ez mindinkább a reformok utján járó, illetve az azokat halogató, elvető politikák között rajzolódik ki.

A különbségek legkevésbé a leszerelés feladatainak kezelésében értékelhetők, míg legjobban az emberi jogok és a humanitárius kapcsolatok megközelítésében mutatkoznak.

3. A helyzet

A Varsói Szerződésben napjainkig jószerivel csak a katonai

együttműködésnek jöttek létre az állandó szervei, a politikai együttműködési szférában nem. Ez utóbbi tipikusan mozgalmi jellegű maradt, még ha napjainkra rendszeresebbé is vált a politikai szervek működése.

Egy állandó politikai szerv vélhetően azért volt nélkülözhető, mert a korábbi szovjet külpolitikai gyakorlatnak nem volt szüksége gyakori konzultációkra, a román külpolitika pedig többet nem viselt volna el.

A politikai mechanizmusok energiáinak döntő része ma a propagandajellegű dokumentumok összeállítására koncentrálódik. Alsó dokumentumok, ajánlások, szakértői szinten a vezetések számára gyakorlatilag nem készülnek. A döntési szintek a politikai demokrácia tagországokbeli fejlettségének megfelelően a legfelsőbb vezetésnél koncentrálódnak. A növekvő számú szakértői egyeztetők javarésze hatáskör és mandátum nélküli, az itt folyó munka fényvívőre vagy politikai döntésekről és azokra csekély hatással bír. Ennek is becsületében a PTP-k felhívásai, nyilatkozatai csupán a politikai szándékok szintjén maradnak, javarészt anélkül, hogy a megvalósításukat illetően összehangolt csatlakozási program készülne (környezetvédelmi dokumentum, új gazdasági világrendről szóló dokumentum). Előfordul, hogy legfelsőbb szinten olyan kezelési megfontolások születnek, amelyek részleteiről, megvalósíthatóságáról a döntéshozók csupán felületes tájékoztatással rendelkeznek.

Új jelenség, hogy a közös katonai szervek növekvő mértékben foglalnak nyilvánosan állást külpolitikai kihatású kérdésekben.

Formálisan léteznek a VSO tagországok parlamentari

képviselőinek (rendszerűen) találkozóit, itt tartalmi együttműködés nem folyik. A közelmúlt fejleménye: Lengyel és szovjet kezdeményezésre kísérletek vannak egy közös VSZ interparlamentáris szerv felállítására. Ennek vitái érzékeltetik, hogy a tagországok parlamentjei identitásukat keresve nagy érdeklődést tanúsítanak a külső tapasztalatok iránt.

II.

Kihívások

A Varsói Szerződés több országja kritikus helyzetben, vagy válság előtti állapotban van. A VSZ-nek úgy kell biztosítania az egyes országokban a válságkezelés (nyitott) nemzetközi feltételeit -, hogy a tagországok között is érvényesüljön a beavatkozásmentesség, a a szocializmus védelmének ügyén se essen csorba a szuverenitás. A nemzetközi viszonyok fejlődése ezt diktálja, hogy a jövőben a szocialista hatalom veszélyeztetettség külső, kritikus helyzetben a testvérpártok szolidaritása csak politikai formákban nyilvánulhat meg.

A VSZ országában zajló reformok, illetve reform kísérletének közvetve-közvetlenül kihatnak a hatalom kérdésére, jövőjének sorvára, mászóval lényegesen érintik a nemzetközi társadalmi-politikai státusukat. A hatalom átalakítása, fejlesztése és az ezzel járó feszültségek kívülről roppant "csábítóak", nagy kísértést jelentenek sokas véleménynyilvánításra, üzenetekre, a belső ügyekben való "tanácsadásra". Ez csak az értelmetjes viszarendszertésnek, a már ismert állapotokhoz való

visszatörésnek, s nem azok meghaladásának kedveznek.

A reformok vagy hiányuk gerjesztette politikai viták, növekednek az aggodalom és bizalmatlanság forrásai a VCS tagországai között, hiszen azok jusszerint "nemzeti színeken" jelennek meg.

A válság és reformfolyamatok egyes hatásai közvetlenül is terhelik a szövetségesek közötti viszonyokat, amelyek az emberiség globális természetű problémái sem kerülnek el.

Napjainkban erősödik a bizalmatlanság a lengyel-UEK relációban, vélhetően a románokon kívül (amik politikájuknál fogva régről) egyre több szövetségesünk aggódik a magyarországi helyzet felett, ugyanennyien a lengyelországi fejlemények miatt, végül valamennyi tagország bízta a szovjet peresztrojkaiban, vagy aggódik miatta. A válság-közeli helyzet közepetre számtalosan romlottak a tagországok állampolgárainak utazási lehetőségei egymás országába, több szövetséges állam kapcsolatait terhelik nyíltan vagy látszólag az egymás országában élő nagykövetségek helyzete. Stagnálnak, visszaesnek az egymás közötti gazdasági kapcsolatok is. Nagyon az országhatárokon áttörő közigazgatási szennyezések, károsítások. Közös történelmünk számos tragikus oldalát napjainkban nyitogatjuk fel.

12. 12-
Nyugaton az Európai Gazdasági Közösség 1992-től fejlettebb szakaszba lép. Következő gazdasági potenciálját mind nagyobb új minőségű politikai integráció kíséri, amelyet kiáncsinteznek egymáshoz közelítő közös katonapolitikával. Ez magában foglalja Európa megerősöttségének fokozódását, a katonai csoportok

tartóssulását.

Megy a kelet-nyugati kapcsolatokban az emberi jogok kulcsszerepet kaptak, s azonos kezelést nyertek a leszerelés kérdéseivel, úgy válik ez a szféra a Varsói Szerződés számára az európaiság kritériumává.

A katonai törbök az egytülés közepette mindinkább anakronisztikussá válnak. Szükségességükkel kapcsolatos kételyek valamennyi tagországban növekednek, s ez alól nem kivétel a Szovjetunió sem.

Külföldünk legnagyobb kihívása és tévhertéje a rossz román-magyar viszony, a romániai magyarság súlyosbodó helyzete. Ennek kellő és kívánatos kezelését a Varsói Szerződésben mindaddig nem érték el. Eközben a NATO több tagállama és a semlegesek készek általában fellépni, s velünk ebben együttműködni.

III.

Programunk

Fő nemzeti programunk a fejlett európai államokhoz való felzárkózás, dinamikus fejlődő demokratikus társadalmi keretek közepette. Ettől elválaszthatatlan, hogy méltó, emberi, kollektív jogokat élvezhessen a hatalmaink mentén élő magyarság. Felzárkózási programunk alapfeltétele kialakítani alkalmazkodási képességjünket, igazodni azokhoz a normákhoz, amelyek a

legfejlettebb országok együttműködésének sajátjai.

A közös európai ház politikai jelszava doktrínális programmá csak akkor válhat, ha a Varsói Szerződésen belüli teljeskörben érvényesülnek az európai együttműködés normái, a helsinki folyamat kritériumai. Ez azt jelenti, hogy nem elégegetünk meg azzal a ma érvényesülő legkisebb közös nevezővel, amely a Varsói Szerződésben a figyelmet jószerivel a béke fenntartására, a leszerelési kérdésekre korlátozza. A Varsói Szerződés nemzetközi stratégiájának ilyen szűk értelmezése iránt lojálisnak lenni alig tükrözi a változtatások iránti érdekeltségünket és jelentős pótlólagos forrásoktól foszt meg bennünket.

Nem válhat igazán európaivá külpolitikánk, ha bármilyen elemében is mellőzi, vagy nélkülözi nemzeti felelősségünket. A fejlett országokhoz történő felzárkózás csak akkor lesz hiteles, ha maradéktalanul vállaljuk a romániai magyarság sorsáért viselt felelősséget, a román-magyar rossz viszony terheit. E kérdés kezelése és megoldása ugyanis európai, szélesebb nemzetközi mércék alapján és keretek között képzelhető csak el, ami feltételezi a nemzetközi politika - keleti és nyugati - megfelelő szerepvállalását. Mivel a magyar politika számára elkerülhetetlenül a romániai nemzetiségi kérdés kétoldali konfliktusként való megjelenése - ehhez elégi érdekünk fűződik mind bel- mind pedig nemzetközi politikai értelemben.

Programunk nagy nemzetközi figyelmet és szimpátia környezetével számolhat. Bár mindenek előtt magunkért felelünk, reformjaink sikere vagy kudarca - mert élen haladunk - ha nem is meghatározó, de példaerejű lesz a Szovjetunió és a többi szocialista ország számára.

A 80-as évek tömbök közötti hid-szeres vállalásához most egy annál nagyobb nemzetközi jelentőségű program társul: a szocializmus megújításának magyarországi vállalkozása, a két társadalmi rendszer legjobb vonásainak közelítésére, ötvözésére.

A környezetünkre meghatározó fontossággal bíró tényezők realitásából kiindulva, a reformunknak kedvező elemek fejlesztését kell felerősítenünk. Ez különösen érvényes a velünk szövetséges államokkal való együttműködés szervezésére. A VSZ-t reform-konformá, korszerűvé, demokratikusá kell változtatnunk. Mechanizmusában olyan biztosítókat kell kialakítanunk, amelyek garanciákat nyújtanak a visszarendelődésekkel szemben, és azok ellenében is.

Reformorientált, különleges kapcsolatokat kell teremteni magyar-szovjet és magyar-lengyel relációban. Ezek nem a többi szövetségesetől való távolodással különülhetnek ki, hanem a reformok igehlésével és egymás reformjainak erősítésével. E két országgal való kapcsolatunkat a VSZ-ben a reformörekvések kemény magjává, a közösség fő húzóerőjévé kívánatos tenni. Ne csökkenjenek erőfeszítésünk a többi tagállammal való viszonyunk fejlesztéséért sem.

Programunk növekvő fontosságú része a regionális biztonság és együttműködés további erősítése, különös tekintettel Ausztriához, Jugoszláviához, Bajgorországhoz, Észak-Csehszlovákiához és Csehszlovákiához való viszonyunk további javítására, fejlesztésére, amelynek a katnai térvetűre is kiterjedő megállapodások hálózatát kell eredményeznie.

Számolnunk kell azzal, hogy gazdasági helyzetünk, eladósodásunk, függőségünk szűk kényszerpályáján kell egy ideig haladnunk. Ezt - a gazdasági megfelelésen túl - mindenképp igen aktív és széleskörű politikai kapcsolatrendszerrel kívánatos ellensúlyozni Nyugaton. Adósságainkat célszerű egyfajta politikai-társadalmi felügyelet alá helyezni, de a korlátozott nyilvánosság kereteiben kell kezelni.

Nemzetközi politikai programunk fő célkitűzése a katonai tömbök jelentőségének csökkentése, közelitésük és kollektív biztonságban való integrálásuk, vagy fokozatos, előző katonai, majd politikai szerveik felszámolása útján.

Biztonságunk növekvő nemzetközi politikai garanciáival arányban és prioritást biztosítva önálló lépéseinknek, programunk részévé kell tenni fegyveres erőink további szűkített, egyoldalú csökkentését, kiakadva az ebből fakadó politikai és gazdasági előnyöket, pozitív nemzetközi hatásokat.

IV.

A VSZ fejlesztéséről napirenden lévő javaslatok

A VSZ PTF 1988. júliusi ülésén létrehozott szakértői bizottság eddigi két ülésén a tagállamok kifejtették álláspontjukat a politikai és katonai együttműködés kívánatos további fejlesztéséről.

A politikai szférát illetően lényegében három koncepció körvonalazódik:

Szovjet és lengyel részről a Varsói Szerződés politikai tevékenységének erőteljes kibontakoztatását mindenekelőtt az intézményi struktúra fejlesztésén keresztül szorgalmazzák. Elgondolásaikhoz közeliek azok a bolgárok által megfogalmazott igények, hogy kölcsönösen az egységesülő Nyugat-Európa kihívására az integráció fokozásával, egységes szocialista piac és ennek megfelelő politikai szervezetek kiépítésével kell reagálni. A nyugati integráció mintájára kiegülő szocialista integrációs szervezetek lépnének azután kapcsolatra Európa nyugati részének megfelelő szerveivel.

A szociálisták között körvonalazódott fejlesztés legfőbb elemei: a PTT és a KEP munkájának tartalmasabbá, érdemibbé tételét, a külpolitikai koordináció szorosabbá tételét szolgáló állandó politikai munkaszerv, kritikárság létrehozása; a katonai együttműködés óvatos demokratizálása; a törvényhozások együttműködésének javítása - esetleg közös parlamenti szerv felállítása.

Gorbacsov elvtárs 1985. októberében a szófia PTT-n kezdeményezte egy állandó politikai szerv létrehozását, majd a visszatérően megismételt kezdeményezését az 1983-as varsói PTT-n elvi támogatásokról biztosítottuk. (1. számú mellékletben csatoljuk az állandó szervre tett, összefoglaló jellegű 1989. januári lengyel javaslat szövegét. Az várhatóan a PTT 1989-es bukaresti ülésén beterjesztésre kerül.)

Román részről a fentiekkel szemben a PTT jelenlegi formájában való megőrzését; helyette az összes európai szocialista állam, (vagyis ideértve Albániát és Jugoszláviát)

legfelső vezetői csopotalálkozóinak rendszeresítését javasolják a VSZ keretein kívül, az átfogó politikai, gazdasági, stb. együttműködés erősítése céljával. A jelenlegi politikai-együttműködési struktúra cseréjére érdemi fejlesztése elől elzárkóznak arra hivatkozva, hogy az nemzetek feletti struktúrákat hozza létre, s ezzel sértené a tagállamok szuverenitását. Támogatják viszont, s konkrét igényekkel bővítik a katonai együttműködési mechanizmus demokratizálására vonatkozó javaslatokat. A VSZ fő tevékenységi területaként, a katonai együttműködés csúcsszerveként a honvédelmi miniszterekből álló Katonai Védelmi Bizottság felállítását kezdeményezik.

A román javaslatok háttérében feltételezhetően azok az aggodalmak húzódnak, miszerint a szocialista reformok, az európai közeledést szorgalmazó tagországok a Varsói Szerződést az európai normák szintjére fejlesztették, a romániai rendszer folytonos kritikáját biztosító struktúrával. Kezdeményezésüket az is motiválhatja, hogy olyan helyzetet teremtsenek a bukaresti PRT-n, amelyben külpolitikai különvonalukat "újraaranyozhatják". (Az RKP KB 1983. júliusi, tárgybani levélét, amelyre román részről azóta is következetesen hivatalos párt-választ sürgetnek, 2. sz. mellékeljük.)

Magyar részről a szakértői tanácskozásokon az együttműködés érdemi fejlesztését szorgalmaztuk, hátszínre helyezve a strukturális kérdéseket. Kiemelten kezeltük az alábbiakat:

- A varsói PRT ülésén magyar részről kezdeményezett miniszterhelyettesi szintű VSZ Különbizottság felállítását az emberi jogok és humanitárius kapcsolatok témakörében;

- A VSZ főtitkára feladatkörének bővítését a belső koordinálás és a külső tájékoztatás javítása érdekében;
- a munkajelleg, a vitaszellen erősítését a FTT, a KEB és a REB - valamint általában a munkaszervek - tevékenységében;
- az érdekeltségi elv érvényesítését olyan döntési helyzetekben, amikor konszenzus nem alakítható ki, az eltérő álláspontok megjelenítésének lehetőségét;
- korszerű, demokratikus eljárási rend kialakítását;
- töbör, tárgyszerű dokumentumok kidolgozásának és publikálásának igényét.

A Varsói Szerződés katonai szerveit érintő javaslatok közös vonása a demokratizmus növelése iránti igény, a tanácskozások, találkozók munkajellegének erősítése, a párhuzanosságok, a formások kiiktatására törekvés. A fentiek javaslatoktól eltérően a szorosán együttműködők egyetértének abban, hogy a katonai szervek strukturáját, funkcióit lényegében változatlanul hagyva, azok belső szervezésében, korszerűsítésében kell előbbre lépni. Érzékelhető a közös igény, hogy míg az Egyesített Fegyveres Erők főparancsnoki és törzsfőnöki posztját a szovjet hadsereg vezetéséből válasszák és hivatali idejüket 4-6 évre korlátozzák, addig a közös katonai szervezetekben nagyszámú szinten legyenek a többi tagország képviselői is vezetői beosztásokban; erősödjék a többi tagország képviselők, felelőssége és szerepe, érdekeik a partnerség alapján és a közös szervekről szóló szabályokhoz nincsenek jobbán érvényesüljenek. A katonai szervek működésének

korszerűsítésére tett javaslatok vitája és érvényesítése vontatottan halad. A szovjet katonai vezetésben végrehajtott változások ma még csakély mértékben tükrözik az új gondolkodást és az újszerű szövetségi viszonyt. Összeesengenek a tagállamok olyan javaslatai, hogy lényegesen javítani kívánatos a politikai és a katonai szervek együttműködését, a felsőszintű döntések jobb együttes diplomáciai-katonai előkészítését.

V.

Követendő gyakorlatunk

1.

- A magyar külpolitika markánsan fogalmazza meg a Varsói Szerződés tevékenysége figyelmének és felelősségének kibővítését azokkal az európai normákkal, amelyekre legutóbb Bécsben vállaltunk kötelezettséget. Következésképpen lépjünk fel valamennyi halsink, elv érvényesítéséért, amely alól, - különösen mint a nézetek örendelkezési joga; a vállalt nézetközi kötelezettségek jóniszanti teljesítése; az államok közötti jóviszony; az emberi jogok, és szabadságjogok tiszteletben tartása - román részről mindenfajta módon kibuyót keresnek. Ezt nyilvánosan is leplezzük le.

- Tartsuk határozottan a napirenden a VSE korszerűsítésével kapcsolatos közelmúltban tett magyar javaslatokat, úgy mint: az emberi jogokkal és humanitárius együttműködéssel foglalkozó VSE különbizottság felállítása, válladjuk el e kérdések, a bizottság vagy szakértői csoportok munkájának magyarországi koordinálását; a VSE főtájkára koordinációs funkcióinak bővítése; a politikai és

katonai szervek belső demokratizmusának erősítése és procedurájának erősítése, amely nem kerülhet ki a konszenzus elvőben - az eltérő véleményeket tükröztenni lehessen a belső dokumentumokban és utalásszerűen a nyilvános dokumentumokban, a döntéshozatali mechanizmust tökéletesítsük, a konszenzus hiányában az érdekeltek hozhassanak döntést magukra nézve.

- Erősítsük a találkozókat munkajellegűvé, gyarapítsuk a kötetlen véleménycserét.

- Csökkentsük a rendezvények formalitását, erősítsük nyíltságukat.

- A szakértői munkacsoportok tekintetében: a nyilvánosságának szánt dokumentumok szerkesztése mellett növekvő arányban készüljenek a tagországok vezetése számára belső ajánlások, fontos nemzetközi politikai gyakorlati kérdésekről.

- Szorgalmazzuk továbbra is a tagországok állampolgárainak egymás országába történő utazásának könnyítését.

- A VSE különböző fórumain résztvevő magyar küldöttségek tevékenységükkel erősítsék elő a szervezetben a politika primátusának érvényesülését.

2.

- Lényegesen növeljük önállóságunkat, szerepvállalásunkat katonai vonalon.

Javítsuk a FTT nemzetközi biztonság- és leszereléssel összefüggő álláspontjának kollektív, a valós tényekre támaszkodó jobb előkészítését. Szorgalmazzuk a Leszerelési Különbizottság rendszeres munkáját, színvonalának javítását. A politikai és katonai együttműködés szorosabbá tételével csökkentsen tovább a bizalmatlanság. Ne szüljessenek külpolitikai kihatású katonai dokumentumok diplomáciai szakértők nélkül, ahogy ne készüljenek katoná-politikai tartalmú diplomáciai dokumentumok a katonai szakértők bevonása nélkül. Külpolitikai érdekeinkre kihatással bíró döntések katonai vonalon csak a Külügyminisztériummal egyeztetve születhetnek.

- Bármilyen új katonai szerv állandó jelleggel való létrehozásához legfeljebb csak a meglévő létszám- és költségvetési keretek között kerüljön sor. A katonai szervek működésének egyszerűsítését a munkastílus javításával, a feladatoktól függően, ahol arra mód van, létszámok csökkentésével kell elérni.

- Vessük fel, hogy a Honvédelmi Miniszterek Bizottsága ülési hatékonyságának fokozásával, az Egyesített Fegyveres Erők Parancsnoksága és Törzse munkájának további javításával elérjük, hogy az EFB Katonai Tanácsa feladatainak egy részét a AB feladatai közé integrálva, a Katonai Tanácsot, mint testületet, jelenlegi formájában megszüntessük. (A fentiek nem kényszerítik ki, hogy a főparancsnok - saját terve szerint - az érintettek/helyettesek, a szövetséges tagállamok fegyveres erői főképviselőinek/ bevonásával, különböző, az Egyesített Fegyveres Erőket érintő katonai jellegű kérdéseket - esetenként a helyzettől függően - megtárgyaljon, s ajánlásokat, javaslatokat tegyen.)

- Belül kell vizsgálni, hogy szükséges-e az Egyesített Fegyveres Erők főparancsnoka képviselőinek - állandó jelleggel - a tagállamok hadseregeinél való tartózkodása. Célszerűnek látszik

politikai szerv létrehozása, azt na hisszük meg, azonban közzük érdekeink konkrét érvényesítéséhez, ahhoz, hogy a VES-en belül intézményesen megoldódjon az emberi jogok, a humanitárius együttműködés, beleértve az egyrés országokban élő nemzeti kisebbségek helyzetének folyamatos figyelemmel kísérése.

- A közös parlamenti szervelet kapcsolatban: tegyük szervezettebbé és érdekibbé a parlamentjeink közötti együttműködést, anélkül, hogy közös állandó intézmény kerülne felállításra. A parlamenti együttműködésben is szorgalmazzuk az Európa-közi kapcsolatok fejlesztését, a közös európai szervek kialakítását, köztük a törvényhozások vonalán is.

- Az KEP KE-nek a VES átalakítására tett javaslataira adjunk hivatalos választ, amelyben hangsúlyozzuk, hogy az eredeti szerződés és az arra épülő szervezetek betöltik rendeltetésüket. E strukturát kívánatos olyan elemekkel kiegészíteni, amelyet a nemzetközi fejlődés hozott, - így mindennekelőtt az emberi jogok és humanitárius kapcsolatok szférájában, a globális nemzetközi problémákkal való tervezett intézményes foglalkozással.

7.

- a PTT következő ülése Bukarestben lesz. Magyar részről a PTT dokumentumaihoz olyan szövegjavaslatot vigyünk, amelyben - a bécsi utóértékelés záródokumentuma alapján - közös kötelezettségek szerepelnek az emberi, köztük a nemzetiségi sorban élők jogjainak érvényesítésére. Delegációink az emberi jogokkal és humanitárius kapcsolatokkal foglalkozó VES külételezettség felállítására hivatalosan terjesszen elő határozati javaslatot és javaslataink mellett tartsunk ki. Törekvésünket és esetleges meghívulását megfelelő módon hozzuk nyilvánosságra.

- A KÉH-El vonalon kezdjük hozzá a VSZ és a NATO közötti szervezett Kapcsolatok kiépítésének tervezéséhez az egymáshoz Közelítés - programjának belső kidolgozásához (veszélycsökkentő központok, közös konzultációs és információs mechanizmus, stb).

- Kezdődjön KÉH-El minhelymunka annak vizsgálatára, milyen kétoldalu szocialista együttműködés (magyar-szovjet) és új minőségű összeurópai együttműködés kell, hogy a VSZ és a NATO katonai szerveinek esetleges egyidejű feloszlását követően garantálva tudjuk katonai biztonságunkat és együttműködésünket.

- Készüljön belső KÉH-El elemzés magyar-osztrák-jugoszláv-csehszlovák-szovjet-NSZK-ország közreműködésű regionális nemzetközi-biztonsági együttműködés alternatíváiról.

Budapest, 1989. március 6.

Készítette: Kupfer V. Béla (KÉH) és Biró József (KÉH)

Kupfer

Biró

Előterjeszti:

Várkonyi Péter
/ Dr. Várkonyi Péter /

külgyminiszter

Kárpáti Ferenc
/ Kárpáti Ferenc /

honvédelmi miniszter